

Groener Gennep

GROENBELEIDSPLAN 2021-2031

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting.....	3
1 Inleiding.....	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Doelstelling.....	6
1.3 Werkwijze.....	7
1.4 Kaders.....	7
1.5 Leeswijzer.....	7
2 Input voor Gemeente Gennep	9
2.1 Evaluatie groenbeleidsplan 2016-2020.....	9
2.2 Analyse groenareaal.....	10
2.3 Input inwoners	11
3 Gemeentelijke groenvisie	13
3.1 Veilige en duurzame steden (GG11)	14
3.2 Klimaatverandering aanpakken (GG13)	15
3.3 Meer en (bio)divers groen Herstel ecosystemen en herstel biodiversiteit (GG15).....	16
3.4 Effectief partnerschap tussen betrokken partijen (GG17).....	18
4 Inrichting van het openbaar groen	21
4.1 Uitgangspunten inrichting openbaar groen.....	21
4.2 Richtlijnen aanplant bomen	21
4.3 Behoud gemeentelijke bomen.....	23
5 Groenbeheer	24
5.1 Resultaatgestuurd beheren	24
5.2 Natuurlijk beheer	25
5.3 Participatie en communicatie	27
5.4 Boomonderhoud.....	27
5.5 Plaagoverlast en bestrijding.....	30
5.6 Circulair beheer, hergebruik materialen.....	31
6 Begroting.....	34

JANUARI 2021

Vastgesteld door Gemeenteraad op 8 maart 2021.

Samenvatting

De doelstelling voor het groenbeheer is een groene, gezonde en leefbare buitenruimte voor mens en natuur. Dit houdt in dat we het huidige openbaar groen-netwerk binnen de gemeente in stand houden en waar mogelijk de groene structuren en waarden versterken. Hierbij bieden wij ruimte voor meer biodiversiteit en ecologisch herstel. We streven naar een duurzame, circulair verantwoorde economie, waarbij de ecologische voetafdruk zoveel mogelijk wordt beperkt. We werken veel samen en blijven daarbij bouwen aan een effectief partnerschap tussen betrokken partijen. Een heldere visie op groen, beleidskaders en randvoorwaarden voor duurzame beheer- en inrichtingskeuzes bieden de onderbouwing voor weloverwogen keuzes in ruimtelijke vraagstukken. De Global Goals worden gebruikt om deze doelstellingen verder uit te werken.

Relevante Global Goals betreffende het openbaar groen zijn:

1. Veilige en duurzame steden (*Global Goal 11*)
2. Klimaatverandering aanpakken (*Global Goal 13*)
3. Herstel ecosystemen en herstel biodiversiteit (*Global Goal 15*)
4. Effectief partnerschap tussen betrokken partijen (participatie) (*Global Goal 17*)

Gennep zet zich in voor een kwalitatieve leefomgeving waarin we de aandacht voor de bescherming van cultureel en natuurlijk erfgoed. Groen richten we klimaatbestendig in, het openbaar groen draagt bij aan een klimaat adaptieve buitenruimte. Voor het afzwakken van hittepieken en het opvangen van hemelwater is groen bij uitstek geschikt. Dit doen we door de groenstructuur te versterken, zodat de kwaliteit van het groen en de belevingswaarde toenemen. We kijken daarbij integraal naar de buitenruimte, inwoners betrekken we nadrukkelijk bij de inrichting van het openbaar gebied. Dit laatste onder andere door in onze de onderhoudswerkzaamheden uit te leggen: Wat doen we wanneer en vooral, waarom nemen we bepaalde maatregelen.

De gemeente richt zich op diverse groentype in de bebouwde omgeving zoals bermen, plantsoenen, grasvelden en bosplantsoen. Doelstelling daarvan is ook een toename van de biodiversiteit. Door binnen de kaders van veiligheid en gebruik het beheer aan te passen, neemt de waarde voor flora en fauna toe. Het maaibeheer van de bermen en grasvelden en het onderhoud van bosranden en houtwallen zijn actuele voorbeelden waarbij het beheer met oog voor flora en fauna wordt geoptimaliseerd. Groene restromen die hierbij vrij komen bieden mogelijkheden voor hergebruik en het realiseren van duurzame doelen.

Gennep organiseert het groenbeheer steeds meer resultaat gestuurd, afgestemd op de doelen (o.a. Global Goals) waaraan openbaar groen een bijdrage levert. Technische eisen zijn daarbij een hulpmiddel om de technische kwaliteit op peil te houden zodat een lange levensduur geborgd is. Andere criteria worden gebruikt om de gewenste ontwikkelingen van specifieke waarden te meten, zoals biodiversiteit en beleving. Zowel de technische kwaliteit als gebruiks- en belevingswaarde en ecologische waarde bepalen of het openbaar groen functioneert en op lange termijn efficiënt in stand gehouden kan worden.

Waarde van groen

Tien jaar geleden keken we anders naar het groen dan nu. Groen was vooral de decoratie van de leefomgeving. Het belangrijkste was dat het groen er netjes bij lag en dat het niet te veel overlast veroorzaakte. Maar tijden zijn veranderd:

- o Mensen willen het openbaar groen in toenemende mate gebruiken om tot rust te komen en te recreëren;
- o Het klimaat verandert: dat betekent meer regen of juist grotere periodes van droogte en hitte;
- o Inwoners willen meer zeggenschap over hun leefomgeving;
- o Het aantal soorten dieren en planten neemt af in Nederland.

In al deze vraagstukken kan het openbaar groen een belangrijke rol gaan spelen: het vertegenwoordigt een waarde die niet zomaar in geld uit te drukken is.

Groen als uitlooph gebied van de stad

Groen als klimaatoplossing

Groen als gezamenlijke leefomgeving

Foto: Nelly Keukens

Groen als leefgebied van vele soorten

1 Inleiding

Gennep is een groene gemeente waar het prettig wonen en recreëren is. Van het grootschalige groen in het buitengebied, het Maasdal en het Niersdal, de parken en bossen, waar we ontspannen en tot rust komen, tot het kleinschalige buurtgroen waarin de kinderen volop kunnen spelen. Wij gaan het groen binnen de gemeente Gennep versterken, de belevingswaarde vergroten en het groen beter benutten voor zowel mens en dier.

In het voorliggend groenbeleidsplan is de visie van de gemeente Gennep op het behoud en de ontwikkeling van het openbaar groen uitgewerkt. Het uitgangspunt voor de visie en het hieruit volgend beleid is de meerwaarde welke groen oplevert aan de samenleving en de leefomgeving in de gemeente Gennep.

1.1 AANLEIDING

Het vorige gemeentelijk groenbeleidsplan is opgesteld voor de periode 2016-2020. Vanwege gemeentelijke ambities en ontwikkelingen op diverse relevante groene thema's is er nu een grote vraag en behoefte naar een geactualiseerd groenbeleidsplan voor de komende 10 jaar. Eén van de mooie ontwikkelingen binnen de gemeente Gennep is de uitgesproken ambitie om 20.000 extra bomen te gaan aanplanten de komende 8 jaar, zowel in de woonomgeving als in het buitengebied. Maar ook minder mooie ontwikkelingen verdienen aandacht in dit groenbeleidsplan zoals de overlast van de eikenprocessierups in de afgelopen jaren. Ook thema's zoals klimaatadaptatie en biodiversiteit vragen om specifieke uitgangspunten voor het groen in Gennep. Daarnaast biedt de nieuwe omgevingswet kansen voor het bepalen van ambities met betrekking tot participatie en het integreren van verschillende beleidsvelden die een link hebben met het groenbeleid en -beheer (zoals wegenbeleid, civiel, recreatie en toerisme, gezondheid, etc.).

1.2 DOELSTELLING

De doelstelling voor het groenbeheer is een groene, gezonde en leefbare buitenruimte voor mens en natuur. Dit houdt in dat we het huidige openbaar groen-netwerk binnen de gemeente in stand houden en waar mogelijk de groene structuren en waarden versterken. Hierbij bieden wij ruimte voor meer biodiversiteit en ecologisch herstel. We streven naar een duurzame, circulair verantwoorde economie, waarbij de ecologische voetafdruk zoveel mogelijk wordt beperkt. We werken veel samen en blijven daarbij bouwen aan een effectief partnerschap tussen betrokken partijen. Een heldere visie op groen, beleidskaders en randvoorwaarden voor duurzame beheer- en inrichtingskeuzes bieden de onderbouwing voor weloverwogen keuzes in ruimtelijke vraagstukken. De Global Goals worden gebruikt om deze doelstellingen verder uit te werken.

Relevante Global Goals betreffende het openbaar groen zijn:

1. Veilige en duurzame steden (*Global Goal 11*)
2. Klimaatverandering aanpakken (*Global Goal 13*)
3. Herstel ecosystemen en herstel biodiversiteit (*Global Goal 15*)

4. Effectief partnerschap tussen betrokken partijen (participatie) (*Global Goal 17*)

1.3 WERKWIJZE

Dit gemeentelijk groenbeleidsplan is opgesteld door de beleidsmedewerkers van gemeente Gennep in samenwerking met idverde Advies b.v. Door het plan in coproductie op te stellen is gebruik gemaakt van de expertise van beide partijen. Vanuit de gemeente Gennep is (gebied)specifieke kennis op het gebied van onderhoudsstatus, participatie en actuele onderwerpen aangeleverd. idverde Advies stuurt het procesverloop en levert inhoudelijke kennis en kunde betreffende actuele thema's.

In het proces is input gevraagd van inwoners en de gemeenteraad. Inwoners hebben in een online-enquête hun mening gegeven over het openbaar groen in Gennep. Daarbij zijn zowel kwaliteiten als verbeterpunten aangegeven. Ook de gemeenteraad heeft aan de hand van enkele stellingen zijn inbreng geleverd. Alle input is meegenomen bij het opstellen van dit plan.

1.4 KADERS

Dit groenbeleidsplan is opgesteld voor een periode van 10 jaar (2021-2031) en gaat op de eerste plaats over al het openbaar groen in eigendom van de gemeente Gennep. Het openbaar groen houdt in dat het volledige areaal groeninrichting eigendom is van de gemeente Gennep, met uitzondering van de sportcomplexen. Voor dit groenbeleid kijken we integraal naar de openbare ruimte. Het beleidsplan is niet een op zichzelf staand plan, maar is mede gebaseerd op eerder vastgesteld beleid en leidende wet- en regelgeving. Onderstaande kaders of wetten geven kaders en input voor dit groenbeleidsplan.

- Groenbeleidsplan Gennep 2016-2020
- Kapbeleid gemeente Gennep 2018
- Landschapsontwikkelingsplan (LOP samen met Mook & Middelaar)
- Leidraad Landschappelijke Inpassing
- Beheerplan gemeentelijke Bosranden + meerjarenplanning
- Wegenbeleid
- Zorgplicht bomen
- Wet natuurbescherming
- Wet chemische bestrijdingsmiddelen
- Omgevingswet, NOVI, POVI, gemeentelijke omgevingsvisie
- AVOI en OGN 2021, moederbestek (civiel)
- Afkoppelvisie riolering aanleg groene buffers en wadi's

1.5 LEESWIJZER

Hfst.	Inhoud	Toelichting
-------	--------	-------------

2	Evaluatie	Evaluatie van het Groenbeleidsplan 2016-2020.
3	Groenvisie	Beschrijving van de gemeentelijke ambities en het toekomstperspectief van het groen in Gennep geformuleerd vanuit de voor dit thema relevante Global Goals.
4	Groeninrichting	Beschrijving van randvoorwaarden bij de inrichting van het groen.
5	Groenbeheer	Compacte beschrijving van het huidige en toekomstige beheer, de uitgangspunten en de resultaten hiervan.
6	Begroting	Financiële aspecten.

2 Input voor Gemeente Gennep

2.1 EVALUATIE GROENBELEIDSPLAN 2016-2020

In 2016 is het groenbeleidsplan 2016-2020 van de gemeente Gennep opgesteld. Het groenbeleidsplan geeft samen met andere beleidsdocumenten de toekomstvisie voor het openbaar groen in de gemeente Gennep weer. In onderstaande tabel zijn de hoofdzaken uit het groenbeleidsplan 2016-2020 terug te vinden met een evaluatie daaraan vastgekoppeld.

Hoofdzak	Evaluatie
Kwaliteitsniveau van de openbare ruimte	De openbare ruimte is onderverdeeld in structuurelementen (centrum, bedrijventerrein). Het kwaliteitsniveau van het onderhoud is voor vrijwel alle elementen beeldniveau B. Het centrum van Gennep onderhouden we op beeldniveau A. De beeldkwaliteitsniveaus bieden geen uniform beeld waarop geschouwd kan worden.
Kwaliteitsborging en methode van Schouw	De kwaliteitsniveaus zijn opgesteld voor het groenbeleidsplan 2016-2020, deze zijn overgezet uit de KOR 2013 welke op dit moment overgezet kan worden naar de KOR 2018. Door deze te hanteren is het beheer meetbaar voor zowel gemeente (als opdrachtgever), als aannemer (als opdrachtnemer). Daarnaast biedt dit duidelijkheid in communicatie naar bewoners wat de onderhoudstoestand dient te zijn.
Participatie	Het Groenbeleidsplan 2016-2020 gaat in op de samenwerking van Intos Groen en de gemeente Gennep in Buitenwerk. De participatie van de medewerkers in het groenbeheer staat centraal. Op welke methode met bewoners geparticipeerd wordt en of deze inspraak hebben komt niet aan bod.
Ecologische waarde en toepassing van groen.	In het verleden is in Gennep succes geboekt met ecologische inpassing van groen in het buitengebied. Dit heeft geleid tot verfraaiing van wandel- en fietsroutes, nieuwe ecologische verbindingen en een verbeterde biodiversiteit in het buitengebied. In de bebouwde kom is dit vaak anders en wordt een cultureelrijke beplanting toegepast. In het buitengebied zijn veel voorkomende vegetatiegroepen qua beheer ruigtebegroeiing, bloemrijke graslanden en bloemmakers. Deze drie varianten zijn toe te passen in het buitengebied en zijn een toegevoegde waarde voor flora en fauna. Burgers ervaren het vaak als rommelig en begrijpen niet waarom gekozen wordt voor ecologisch beheer.

Boombeleid	Boombeleid is in het groenbeleidsplan 2016-2020 niet uitgewerkt, wel wordt advies verleend om dit uit te werken.
------------	--

Algemeen concluderend kan gesteld worden dat het groenbeleidsplan 2016-2020 met name op het uitvoerende deel van het groen handvaten biedt. Het plan gaat echter niet volledig in op alle gewenste beleidsuitgangspunten. Bovendien heeft het slechts een doorlooptijd van 4 jaar. Dat is voor een groenbeleidsplan een vrij korte periode. Dit biedt nu de mogelijkheid voor actualisatie en aanvulling voor een langere termijn.

In het groenbeleidsplan 2016-2020 is de beheerkwaliteit van het openbaar groen omschreven op basis van beheerkwaliteitsniveaus uitgaande van de technische staat en de verzorgende staat. Dit is onderstaand weergegeven (overgenomen uit groenbeleidsplan 2016-2020). De technische staat gaat in op de volledigheid en kwaliteit van de beplanting. Dit geeft aan of het vervangen of aanvullen van beplanting nodig is. Door vervanging wil de gemeente Gennep de kwaliteit van de beplanting in de openbare ruimte hoog houden. Aanvulling (inboet) vindt plaats om aan dit beeld te kunnen voldoen zonder grootschalige ingrepen.

De verzorgende staat is opgesteld om de onderhoudsstaat van de beplanting aan te geven. In het groenbeleidsplan 2016-2020 is een voorbeeld opgenomen van de verzorgende staat. In de KOR2018 staat uitgewerkt aan welke eisen alle beplantingstypen en delen van het onderhoud aan moeten voldoen. Op basis van dit onderhoudsbeeld wordt gecontroleerd of het actuele beeld voldoet aan de vooraf afgestemde norm.

Voor de bomen is in het groenbeleidsplan 2016-2020 een beheerkwaliteit opgenomen. Echter heeft deze geen relatie tot de beheerkwaliteit maar de gezondheid van de boom. Voor de bomen dient het beheer en de beheerkwaliteit vastgesteld te worden conform het Handboek bomen 2018. Hierin staan standaarden verwerkt waaraan boomonderhoud dient te voldoen. Uitgangspunten hierover zijn opgenomen in hoofdstuk 5.

2.2 ANALYSE GROENAREAAL

De gemeente Gennep beslaat een oppervlakte van 5.040 hectare waarvan 160 hectare uit water bestaat. De opbouw van de gemeente bestaat uit een aantal kerndorpen en buurtschappen doorkruist door provinciewegen. Buiten de kernen ligt een aanzienlijk groot buitengebied bestaande uit grotendeels bos en agrarisch gebied. Het openbaar groen van de gemeente Gennep beslaat 138,6 hectare (Heijense bos niet meegerekend), waarvan het overgrote deel binnen de kernen ligt.

Gennep	Heijen	Milsbeek	Ottersum	Ven-Zelderheide	Totaal groenareaal
42,1 ha	42,9 ha	20,2 ha	22,3 ha	11,1 ha	138,6 ha

Binnen de kernen bestaat het openbaar groen voornamelijk uit cultuurbeplanting, gazons en stadsbomen. In het buitengebied is een duidelijke laanbomenstructuur zichtbaar met name in bermen. In totaal heeft de gemeente ruim 9.550 bomen in haar areaal. Verschillende soorten eiken

(4.300), lindes (1.100), esdoorn en es (beide 650) en haagbeuk en beuk (beide 350) nemen circa 75% van het areaal in. De overige 25% bestaat uit een diversiteit aan soorten (zo'n 40) en cultivars.

2.3 INPUT INWONERS

Bewoners hebben een digitale vragenlijst ingevuld en de gemeente daarmee van input voorzien bij het opstellen van dit groenbeleidsplan. In reactie op de digitale vragenlijst zijn de reacties van inwoners over het beheer en onderhoud en de kwaliteit van de inrichting van de groene buitenruimte zeer wisselend. 40% is bijvoorbeeld tevreden over het onderhoud en 25% is ontevreden. Bijna 30% zit er tussenin maar er is ook 5% zeer ontevreden over het onderhoud van het openbare groen. Algemeen ziet men een positieve ontwikkeling van de groene kwaliteiten in Gennep. Thema's waar volgens de geënquêteerde op ingezet moet worden zijn biodiversiteit, bermen en maaibeeld en de betrokkenheid van burgers.

3 Gemeentelijke groenvisie

De gemeente Gennep is trots op de prettige woon- en werkomgeving die zij te bieden heeft aan haar inwoners, ondernemers en recreanten. De gemeente Gennep is een kleine en gezellige gemeente gelegen in het noordelijke topje van Limburg waar de Niers uitmondt in de Maas. Een landelijke gemeente met veel buitengebied en bos. Maar ook het Maasdal, de Stuwwal (Reichswald), de Maasduinen en de Maasheggen dragen bij aan een divers landschap dat de kernen omringd. Deze groenvisie richt zich op het openbaar groen, dat zich grotendeels in de kernen bevindt, en wat essentieel is voor die prettige woon- en werkomgeving.

Om de groenqualiteiten in stand te houden en waar mogelijk verder te ontwikkelen is de groenvisie opgesteld. Met de groenvisie legt de gemeente Gennep de gewenste koers vast voor de ontwikkeling van het groen in de kernen tot 2031. Gennep als gemeente hecht veel waarde aan de kwaliteit van de openbare ruimte en het beschikbare groen hierin. In de gemeentelijke omgevingsvisie ‘Samen maken we Gennep’ van 23 september 2019 is al aangegeven dat ingezet wordt op verbetering van de ruimtelijke kwaliteit om de herkenbaarheid van het gemeentelijke grondgebied te versterken en het onderscheidende karakter van Gennep te promoten. Dit door ruimte te bieden voor meer biodiversiteit en ecologisch herstel, rekening te houden met klimaatverandering en duurzaamheid, en door samen te werken. Voor het bereiken van bovenstaande doelstellingen gaan we resultaatgericht beheren. Dit betekent dat beheer/monitoring op beeldkwaliteit geen doel is maar een middel maar juist ook rekening houden met de gebruiks- en belevingswaarde en ecologische waarde. Onze ambities worden aan de hand van de global goals verder beschreven in dit hoofdstuk.

GLOBAL GOALS

In deze voorliggende groenvisie zijn nieuwe ontwikkelingen meegenomen zoals biodiversiteit, klimaat en duurzaamheid, omgang met ziekten en plagen en burgerparticipatie. Het behouden en de versterking van de groene openbare ruimte met het oog op de toekomst is in deze visie uitgewerkt op basis van de volgende Global Goals:

1. Veilige en duurzame steden (*Global Goal 11*)
2. Klimaatverandering aanpakken (*Global Goal 13*)
3. Herstel ecosystemen en herstel biodiversiteit (*Global Goal 15*)
4. Effectief partnerschap tussen betrokken partijen (participatie) (*Global Goal 17*)

OMGEVINGSVISIE

Deze groenvisie sluit aan bij de omgevingsvisie Gennep. Daarin staan in de stedelijke en landelijke leefomgeving vijf maatschappelijke opgaven centraal die te maken hebben met ruimtelijke ordening en beheer van de openbare ruimte:

1. Klimaatadaptatie
2. Circulaire economie
3. Kwaliteit leefomgeving
4. Drinkwatervoorziening
5. Energietransitie

Twee van de vijf maatschappelijke opgaven (*klimaatadaptatie en circulaire economie*) genoemd in de omgevingsvisie Gennep vallen samen met de aanpak van klimaatverandering (GG13). De maatschappelijke opgave '*kwaliteit leefomgeving*' is behandeld onder Veilige en duurzame steden (GG11). *Drinkwatervoorziening en energietransitie* hebben beperkte raakvlakken met de inrichting en het beheer van het openbaar groen in de stedelijke omgeving. Deze zijn daarom niet verder uitgewerkt in deze groenvisie.

3.1 VEILIGE EN DUURZAME STEDEN (GG11)

Global Goal 11 'Steden en dorpen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam' houdt in dat integraal de inrichting opgezet dient te worden waarin:

1. Ruimte voor iedereen is;
2. Milieu-effect en klimaateffect verminderd wordt en;
3. Groen meer ruimte krijgt in onze leefomgeving waarmee de stad leefbaarder wordt.

Hiervoor wordt samengewerkt aan de openbare ruimte waarbinnen de gemeente leidend is.

KWALITATIEVE LEEFOMGEVING

Zoals al eerder werd aangegeven staat de maatschappelijke opgave '*kwaliteit leefomgeving*' genoemd in de omgevingsvisie Gennep centraal in GG11. Groen is een belangrijk onderdeel van een kwalitatieve leefomgeving. Zo is groen van belang voor thema's als gezondheid, sociaal contact en leefklimaat. Groen in Gennep draagt bij aan de lokale identiteit (Maasheggen, groene dijken Niers, structuren in de kernen). Bovendien stimuleert groen ontmoeten en bewegen.

In een voldoende (sociaal en fysiek) veilige omgeving onderzoeken we bij iedere ontwikkeling in de openbare ruimte hoe we inwoners kunnen uitdagen tot bewegen. Inzetten op een toename van fiets- en wandelmogelijkheden en een toename van groen en water zijn hierbij speerpunten. Door hierbij inwoners te betrekken ontstaan plannen die gedragen worden, ontstaat eigenaarschap en uiteindelijk meer beleving van het groen in de publieke buitenruimte. Tevens zetten we bij deze ontwikkelingen in op GG11.7: *een veilige, inclusieve en toegankelijke groene openbare ruimte, in het bijzonder voor vrouwen, kinderen, ouderen en mensen met een beperking*.

BESCHERMEN WAARDEVOL GROEN

GG 11.4 heeft aandacht voor de bescherming van cultureel en natuurlijk erfgoed. Ook in de buitenruimte in Gennep treffen we dit aan. Het beleid van de Gemeente Gennep richt zich op de bescherming van waardevolle houtopstanden. Houtopstanden worden beschermd vanwege de waarde van de houtopstand zelf en een relatie van de houtopstand met de cultuurhistorie. Het beleid ziet toe op een volwaardige bescherming van de waardevolle houtopstanden. Ook het overige groen is uiteraard van grote waarde. Bij ontwikkelingen zijn kwaliteit en gebruik van het groen belangrijke randvoorwaarden, waarbij behoud van groen het uitgangspunt is (behoud, tenzij). Dit bestaande groen is de basis waarop we verder gaan vergroenen.

De boomstructuren gekoppeld aan belangrijke ontsluitingswegen zijn Beschermde houtopstanden; Laanstructuur / bomenrij. Naast karakteristieke oude lanen betreft dit ook jonge aanplant zoals in de Weverstraat.

3.2 KLIMAATVERANDERING AANPAKKEN (GG13)

De gemeente Gennep streeft naar een duurzame, circulair verantwoorde economie, waarbij de ecologische voetafdruk zoveel mogelijk wordt beperkt (zie ook de Duurzaamheidsvisie 2018-2021). We zetten in op een klimaat-robuste ruimtelijke ordening. Dit doen we door ambitieuze en meetbare klimaatdoelstellingen te formuleren voor 2030. We zetten in op klimaatadaptatie (waaronder tegengaan van hittestress en inzetten op duurzaam groen). Duurzaam groen voor de gemeente Gennep wil zeggen dat het aanwezige groen van goede kwaliteit is en in de toekomst ook van goede kwaliteit blijft. Daarnaast is deze inrichting bestendig bij klimaatverandering (langdurige droogte – overmatige neerslag) en draagt wel bij aan de vergroening van Gennep. Ook zetten we in op klimaatmitigatie (tegengaan van de uitstoot van broeikasgassen, besparing van energie en meer duurzame energie). Hiermee willen wij een bijdrage leveren aan GG13.

KLIMAATADAPTATIE

Klimaatverandering brengt voor het openbaar groen en onze leefomgeving grote veranderingen met zich mee. Bijvoorbeeld droogtestress en wateroverlast, waarbij we steeds meer te maken krijgen met langere perioden van (extreme) droogte, hittestress en slagregen met hevige regenval op de korte termijn. De huidige inrichting van de openbare ruimte is hier vaak niet op toegespitst.

De gemeente benut mogelijkheden om de publieke ruimte klimaat adaptief in te richten. Voor het afzwakken van hittepieken en het opvangen van hemelwater is groen bij uitstek geschikt. Meer groen en water in de buitenruimte zorgt door verdamping en schaduw voor verkoeling in de buitenruimte. Tevens neemt groen water op en biedt het ruimte voor het bergen van hemelwater,

waardoor neerslagpieken worden afgevlakt. Bij (her)inrichting zijn hoeveelheid en type groen aandachtspunten bij het te maken plan. Hierbij houden we rekening met verharding en riolering, zodat een integraal systeem ontstaat waarmee water vastgehouden wordt en indien nodig afgevoerd.

CIRCULAIRE ECONOMIE

Het beheren van de buitenruimte resulteert in diverse stromen van (rest)materialen. Op de eerste plaats proberen we deze stromen te beperken. Bijvoorbeeld: bij onkruidbeheersing leidt een hogere beeldkwaliteit tot minder afvalstromen. Onkruiden worden frequenter beheerst zodat deze niet de kans krijgen om tot wasdom te komen. Het verwijderde onkruid is beperkt van omvang, het hoeft niet afgevoerd te worden na verwijdering. Dit resulteert in minder transportbewegingen, ook neemt de CO₂ uitstoot als gevolg van verwerking van reststromen af.

Vervolgens zetten we in op het hergebruik van reststromen (na bewerking) op dezelfde locaties. Hiermee creëren we een duurzaam, gesloten systeem waarbij voedingsstoffen niet uit een gebied worden gehaald. Als voorgaande niet mogelijk is bieden reststromen in een circulaire economie diverse mogelijkheden. We volgen de ontwikkelingen omtrent circulair beheer en passen waar mogelijk ons groenbeheer hierop aan.

3.3 MEER EN (BIO)DIVERS GROEN HERSTEL ECOSYSTEMEN EN HERSTEL BIODIVERSITEIT (GG15)

Gemeente Gennep heeft met Global Goal 15 'Bescherming, herstel en duurzaam gebruik van ecosystemen' als overheidsorgaan een leidende functie. In deze paragraaf maken we hierin onderscheid tussen "meer groen" oftewel de kwantiteit van groen binnen de gemeente, en (bio)divers groen oftewel de kwaliteit van het groen en de meerwaarde hiervan voor de woon- en werkomgeving.

MEER GROEN EN BOMEN

Groen in de bebouwde omgeving omvat uiteenlopende typen. Sierbeplanting in een voortuin, groene open plekken met speelvoorzieningen en afschermend groen rondom bedrijventerreinen zijn hiervan voorbeelden. Al dit groen levert een bijdrage aan de groene uitstraling in Gennep en willen we graag behouden en versterken.

Eén van de ambities van de gemeente Gennep om het aandeel groen te vergroten binnen de gemeente is het plan van aanpak 'meer bomen in Gennep'. Hierin staat de ambitie verwoord om in 8 jaar tijd (2020-2027) 20.000 bomen bij te planten. Hierin is opgenomen dat de gemeente Gennep actief deel zal nemen aan het actieplan 1 miljoenbomen van de provincie Limburg. Niet alleen levert dit een bijdrage aan onder andere het vastleggen van CO₂ en het afvangen van fijnstof, maar ook verhogen we hiermee de kwaliteit van natuur en landschap.

Met name in de buitengebieden zetten we in op het behoud en het versterken van bestaande arealen met singels, bermen en houtwallen. Binnen de bebouwde kom krijgen bomen een plek in parken en bosschages, langs wegen en op pleinen. Maar ook particulier groen levert een belangrijke bijdrage. We stimuleren in het kader van *Meer bomen in de gemeente Gennep* particulieren om extra bomen te planten. De omvang in vierkante meter van het areaal is hier met uitzondering van groen

in uitbreidingswijken beperkt. De toegevoegde bomen resulteren op termijn wel in een toename van bladmassa dat waardevol is voor onder andere het vastleggen van CO₂, verkoeling door verdamping en voedsel/ schuilmogelijkheid voor fauna.

(BIO)DIVERS GROEN

Biodiversiteit is het voorkomen van de verschillende soorten plant- en diersoorten binnen een bepaald gebied. Biodiversiteit is van groot belang omdat het een bijdrage levert aan een robuuster ecosysteem. Zo heeft een robuust ecosysteem een dempende werking op invloeden die een ecosysteem onder druk zetten. Denk hierbij aan plagen, ziekten, rampen, vervuiling en klimaatverandering. Ook zorgt biodiversiteit ervoor dat er meer interactie plaatsvindt tussen verschillende soorten en mogelijk zelfs elkaar hierdoor kunnen versterken. Bijvoorbeeld; zo kan plant x voedingsstoffen uit een diepere grondlaag omhoog pompen waar andere soorten weer gebruik van kunnen maken.

De biodiversiteit binnen Nederland is afgenomen, er is sprake van een negatieve trend. Inheemse soorten die al jaren in ons ecosysteem voorkomen verdwijnen, vaak komen hier nieuwe uitheemse soorten voor terug. Door deze verschuiving in soorten treden ook plagen op zoals de eikenprocessierups laatste jaren. De gemeente Gennep spreekt de ambitie uit om niet alleen in te zetten op meer groen maar ook om maximaal bij te dragen aan herstel van ecosystemen en biodiversiteit, gericht op zowel flora als fauna en met aandacht voor biotische en abiotische factoren. Daarnaast zetten we ons conform GG 15.8 in voor de beheersing van invasieve exoten.

De gemeente richt zich op diverse groentype in de bebouwde omgeving zoals bermen, plantsoenen, grasvelden en bosplantsoen. Met als doel een toename van de biodiversiteit. Bij toename in diversiteit moet niet alleen gedacht worden aan een verruiming van de soortkeuze voor de aanplant binnen de gemeente. Zowel binnen als buiten de bebouwde dient ook gezocht te worden naar locaties waar natuurlijke processen plaats kunnen vinden en flora- en fauna standplaatsen- en/of een habitat kunnen vinden. De toename in diversiteit kan bereikt worden door vegetatie juist extensiever te beheren, dood hout te laten staan/liggen of een andere inrichting te verkiezen. Deze aanpassingen in beplanting en inrichting van de buitenruimte biedt uiteenlopende soorten de mogelijkheid zich te vestigen, wat de biodiversiteit ten goede komt.

Door de groene buitenruimte anders in te richten en te beheren wil de gemeente Gennep bijdragen aan meer biodiversiteit. Het stimuleren van de biodiversiteit biedt de volgende kansen binnen de gemeente Gennep:

- Behouden: zorgvuldige omgang met bestaand waardevol groen.
- Kwantiteit: zoeken naar locaties waar meer groen ingericht kan worden.
- Kwaliteit: versterken van de huidige groenstructuur, en aanvullen waar mogelijk.
- Diversiteit: sortiment uitbreiden en zoeken naar toekomstbestendige soorten.
- Ecologisch beheer: duurzaam beheren van o.a. bermen binnen de gemeente.
- Verbinden: integraal inrichten van nieuwe projecten met toekomstbestendige soorten.
- Natuurlijke processen: groen-elementen weer laten functioneren als een ecosysteem.
- Inzicht in voedselweb/ voedselpiramide: groen-elementen moeten een thuis bieden voor soorten (voorzien in veiligheid, voedsel, vocht en voortplantingsmogelijkheden).

3.4 EFFECTIEF PARTNERSCHAP TUSSEN BETROKKEN PARTIJEN (GG17)

Een groene leefomgeving krijgt veel aandacht. Verschillende belangengroepen waaronder inwoners, natuurwerkgroepen en de agrarische sector voelen zich betrokken bij het groen in hun buurt. Al zijn de meningen over dit groen vaak uiteenlopend. Hierin goede afwegingen maken vraagt om een integrale afweging samen met de stakeholders. Groen is daarbij niet het enige thema dat in een veilige omgeving ruimte vraagt. Ook aspecten als parkeren en wandelen/fietsen vereisen ruimte in het straatprofiel. Samen met betrokken partijen maken we keuzes, waarbij actief gezocht wordt naar samenwerking met en inspraak van burgers. Voor de uitvoering heeft gemeente Gennep een samenwerking met Intos/buitenwerk waarmee een stuk social return binnen de eigen gemeente wordt gerealiseerd.

Groen staat in de buitenruimte niet op zich. Het is onderdeel van een complex functionerend systeem. Afstemming tussen de verschillende disciplines groen, infra, riolering, verlichting etc. is essentieel om tot een goede integrale inrichting en beheer te komen. Ook is het van belang vroegtijdig tussen de verschillende disciplines te schakelen waardoor de samenwerking verbeterd kan worden en alle partijen meerwaarde hieraan hebben. Voor de inrichting en het beheer op basis van wegen wordt gekeken naar het wegenbeleidsplan van gemeente Gennep, waarin het volgende aangegeven wordt:

“Ondanks dat het beheer van groenvakken en bomen onder het groenbeleidsplan valt kan door overleg tussen de verschillende disciplines veel overlast worden voorkomen. Bij projecten, reconstructies en herinrichting van wegen zal multidisciplinair gekeken moeten worden naar waar, hoe en welk soort groen (bomen en heesters) in de gehele inrichting van de wegen in te passen is. En andersom: bij civiele projecten of bouwprojecten: bij werkzaamheden ontwerpen en plannen bestaande bomen goed in beeld hebben en zoveel mogelijk sparen!”

BURGERPARTICIPATIE

Om ervoor te zorgen dat inwoners zich (meer) gehoord voelen bij besluitvorming wil de gemeente meer inzetten op burgerparticipatie. Zoals opgenomen in de omgevingswet, die 2022 van start zal gaan, heeft het rijk de ambitie om meer in te zetten op burgerparticipatie. Inwoners denken en beslissen graag mee over de leefomgeving. Door inwoners vroegtijdig te betrekken bij gemeentelijke groenplannen kunnen meldingen en klachten grotendeels voorkomen worden. Daarom werkt de Gemeente Gennep niet alleen voor inwoners maar ook samen met inwoners. Hierin worden de inwoners geïnformeerd en betrokken bij de motivatie achter keuzes die gemaakt worden met betrekking tot het gemeentelijk groen. Het kan voorkomen dat het hoger maatschappelijk belang niet altijd strookt met individueel belang. Daarom zetten we in op een goede en tijdige communicatie aan de voorkant en leggen we voortvloeiende keuzes uit maatschappelijke belangen goed uit aan onze inwoners.

Inwoners worden gestimuleerd om op eigen terrein meer groen/biodiversiteit en/of bomen aan te planten. Dit participatietraject wenst de gemeente in de toekomst meer in te zetten en werkzaamheden in te passen met een luisterend oor naar de inwoners van de gemeente.

Daarnaast is het vanuit de Global Goals wenselijk mensen met afstand tot arbeidsmarkt in te zetten bij groenbeheer. Gennep geeft hier door de samenwerking met Intos/ Buitenwerk al jarenlang invulling aan. Deze samenwerking zetten we voort, waarbij de werkwijze in samenspraak wordt afgestemd op het behalen van de gemeentelijke doelstellingen.

4 Inrichting van het openbaar groen

Kwalitatief en divers groen is het uitgangspunt bij de inrichting van de buitenruimte. Daarbij rekening houdend met onder andere de ambities op het gebied van klimaatadaptatie, biodiversiteit en een kwalitatieve leefomgeving. Naast deze actuele thema's nemen we de cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten die het karakter van Gennep bepalen als vertrekpunt mee in het afwegingskader voor nieuwe plannen en ideeën.

Bestaande kwaliteiten worden behouden en beter zichtbaar gemaakt. Dit in afstemming met de hedendaagse doelen en ambities die gericht zijn op een groen toekomstbeeld voor de gemeente Gennep. In dit hoofdstuk zijn uitgangspunten opgenomen die bijdragen de toekomstbestendige inrichting van het openbaar groen.

4.1 UITGANGSPUNTEN INRICHTING OPENBAAR GROEN

Bij het (her)inrichtingen van het groen in de openbare ruimte gelden de volgende basisuitgangspunten:

- De gemeente streeft naar een duurzame inrichting waarin groen invulling geeft aan diverse waarden zoals de belevingswaarde en de ecologische waarde.
- Het groen op nieuwbouwlocaties is klimaat-adaptief ingericht. Het openbaar groen biedt ruimte om hemelwater op te vangen dat in het openbaar gebied valt. Tevens is het groen hittebestendig en draagt het door verdamping bij aan verkoeling.
- De veiligheid van de gebruiksomgeving staat voorop, hieraan moet de inrichting en soortkeuze bijdragen;
- Voor ieder ruimtelijk ontwerp is een beheerparagraaf onderdeel van het plan. Met deze toets van het ontwerp garanderen we een beheerbare openbare ruimte met realistische beheerkosten.

Bovenstaande uitgangspunten vragen om voldoende groen van goede kwaliteit. Dat is in (her)inrichtingsprojecten niet altijd vanzelfsprekend. We ontwikkelen daarom een groenrichtlijn, vergelijkbaar met de parkeernorm. Daarmee borgen we voldoende en kwalitatief groen in nieuwe ontwikkelingen. Deze richtlijnen nemen we aan de voorkant van projecten in het programma van eisen op. Dit is voor projectontwikkelaars, maar ook intern, vervolgens de richtlijn waarop zij hun plan gaan ontwikkelen.

4.2 RICHTLIJNEN AANPLANT BOMEN

Bomen planten betekent vooruitdenken en rekening houden met talloze factoren die van invloed zijn op de overlevingskracht, kwaliteit en groei van de boom. Voor de toepassing van het boombeleid en -beheer is het Handboek Bomen van het Normeninstituut bomen leidend. Hierin staan alle mogelijk te treffen maatregelen concreet omschreven, zodat deze door alle partijen uniform uitgevoerd kunnen worden. Kwaliteit (de juiste boom op de juiste plek) en toekomstperspectief (geschikte groeiplaats voor gehele levensduur) zijn daarbij belangrijker dan het aantal bomen (kwantiteit). Uiteindelijk bepaalt de uitstraling van de boom en de bladmassa (voor verkoeling, afvang Co2 en

fijnstof) van de aangeplante bomen de waarde. Enkele uitgroeiende bomen zijn in bepaalde gevallen dan van meer waarde als meerdere kleintjes.

Bij de inrichting van de standplaats van bomen is ook hier het Handboek Bomen leidend. Bij een ontwerp met bomen maken we op vier punten afwegingen:

- Ondergrondse groeiruimte (bodemkwaliteit, lucht en waterhuishouding, grondsoort, beschikbaarheid van voeding en grondwater en de grootte van de groeiruimte spelen hierbij een rol);
- Bovengrondse groeiruimte (ruimte voor de kroon, afstand tot rijbaan, zout en verharding rondom de boom);
- De te vervullen functie en de daarbij horende investering en ruimteclaim;
- Een weloverwogen keuze voor soort en grootte; afhankelijk van grondsoort en standplaats.

Door bovenstaande afwegingen te maken ontstaat een goed doordacht plan. De juiste keuzes met betrekking tot de inrichting leveren het volgende op:

- Gezonde bomen die kwalitatief goed functioneren;
- Minimale overlast door worteldruk, takbreuk, schaduw, ziektes, etc.;
- Structureel lagere beheerkosten;
- Een mooie, gezonde boom die eerder zijn eindbeeld behaalt.

Variatie in boomsoorten betekent dat gekeken wordt naar het toepassen van veel verschillende boomsoorten. Dit is belangrijk omdat:

- De gevoeligheid voor soortspecifieke ziektes en plagen hierdoor afneemt.
- Variatie in boomsoorten erg waardevol is voor de biodiversiteit omdat elke boomsoort geschikt is (een niche bevat) voor andere faunasoorten.
- Het veranderende klimaat andere eisen stelt aan bomen. Soorten die nu nog niet of beperkt worden toegepast, zijn mogelijk juist wel geschikt voor de toekomstige situatie. In de stedelijke omgeving is het toepassen van exoten met specifieke eigenschappen (bijvoorbeeld groei in stenige, warme omgeving) mogelijk.
- Variatie in boomsoorten ontstaat door:
- Verschillende boomsoorten toe te passen bij aanplant van bomen in nieuwe en bestaande gebieden.
- Bij het vervangen of herplanten van bomen afwegen of een andere boomsoort in het (straat)beeld geïntroduceerd kan worden. Deze selectie van nieuwe doelsoorten worden aan de bewoners voorgelegd welke inspraak hebben in de verdere soortkeuze.

De soortentabel Groen in de Stad biedt input voor boomkeuzes. Algemene eigenschappen van bomen, bijdrage aan ecosysteemdiensten (zoals wegvangen fijnstof en nectarbron insecten) maar ook de nadelige eigenschappen van bomen zijn hierin beoordeeld. Op basis van de te realiseren waarde wordt een keuze gemaakt.

4.3 BEHOUD GEMEENTELIJKE BOMEN

Bomen leveren een waardevolle bijdrage aan een groen en de toekomstbestendige openbare ruimte. In ruimtelijke projecten staat de groeiruimte voor bomen nog wel eens onder druk. Onderstaand zijn randvoorwaarden opgenomen om bomen in deze projecten zoveel als mogelijk te behouden.

- In principe geldt: alle gemeentelijke bomen die we in beheer hebben, zijn ooit aangeplant en blijven staan totdat ze vanuit veiligheidsoogpunt niet meer te handhaven zijn, of omdat er andere zwaarwegende maatschappelijke belangen in het spel zijn. De reden voor de kap van niet-beschermden bomen wordt altijd intern vastgelegd en gecommuniceerd. Hierbij gaat het niet om een formeel besluit en is het niet mogelijk om bezwaar en beroep te doen.
- In projecten meten we bomen met een landmeter in, inclusief de kroonprojectie van de boom.
- Op basis van ingemeten gegevens dient ontwerper of ontwikkelaar rekening te houden met de bomen. Het inrichtingsplan stemt hij hierop af zodat de bomen geen schade ondervinden (zowel bovengronds als ondergronds).
- Als geen kapvergunning nodig is, vindt desondanks altijd overleg met de beheerder plaats en zoeken we gezamenlijk naar mogelijkheden om de boom te laten staan.

Indien de kap van bomen onvermijdelijk is dan zal hier duidelijk over gecommuniceerd worden met de inwoners. Zo worden de afwegingen en kaders voor de kap van de boom duidelijk vermeld (zoals bijvoorbeeld risico's m.b.t. veiligheid). Van tevoren denken we na over de compensatie en zal deze worden meegewogen in het planproces. Ook hier zal over gecommuniceerd worden.

5 Groenbeheer

5.1 RESULTAATGESTUURD BEHEREN

Bij het beheer van openbaar groen kijken groenspecialisten vaak naar de technische kwaliteit. Is het gras niet te lang? Staat er niet te veel onkruid? Dit is van belang voor de uitstraling en de levensduur van de beplanting. Inwoners en bestuur kijken met een andere bril. Biedt het groen mij de mogelijkheid om te sporten? Bloeit de beplanting fraai en welke fauna trekt dit aan? Daarnaast zijn in de visie doelen (Global Goals) opgenomen, waaraan het openbaar groen een belangrijke bijdrage kan leveren. Al deze aspecten zijn bepalend voor het uit te voeren beheer.

De te realiseren waarden van het groen zijn in steeds meer onderhoudscontracten leidend. Het bermbeheer in Gennep krijgt vorm op basis van de Global Goals. De uitvoerende partijen worden gestimuleerd bij te dragen aan het realiseren van de gewenste waarden. De ontwikkeling van de flora en fauna (biodiversiteit; omvang populaties of aantallen soorten) en/of de tevredenheid van inwoners (enquêtes) worden gestructureerd gemeten, zodat de doeltreffendheid van de maatregelen beoordeeld kan worden.

Projectmatig zullen afwegingen worden gemaakt welke monitoringstools het beste passen bij de doelstellingen van het desbetreffende beheer en onderhoud. Dit betekent dat voor het ene contract de technische randvoorwaarden leidend kunnen zijn, waarbij de Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte van het CROW 2018 een hulpmiddel is om de beeldkwaliteit voor het openbaar groen eenduidig te meten. Terwijl in een ander project juist de ecologische waarden leidend zijn waarbij insectentellingen en biodiversiteitsmetingen de meeste effectieve beheer/monitoringstools zijn.

Vanuit gemeentelijke organisatie en budget wordt een onderverdeling gemaakt op basis van het type groen wat beheerd wordt. Op basis van de speerpunten en visie wordt een doel vastgesteld voor het beheer. Gerelateerd aan het beheerdoel worden maatregelen en hun effect gemonitord. Zo wordt bepaald in hoeverre het beheer succesvol is. Als een beheerdoel is om tot meer biodiversiteit te komen, moet tijdens de evaluatie en monitoring niet alleen naar beeldkwaliteit gekeken worden, maar vooral naar de ontwikkeling van het aantal soorten.

Door geleidelijk de doelen te integreren in het groenbeheer, kan Intos/ Buitenwerk hierin meegroeien en dit doelmatig in hun werkwijze opnemen. Wijzigingen van het maaibeheer (niet alle gazons intensief maaien) worden vastgelegd in maaikaarten en overgedragen aan de machinisten. Ook wordt het snoeibeheer van beplanting afgestemd op het voorkomen van reststromen geleidelijk geïntroduceerd. In bestekken die bij andere partijen worden weggezet, benutten we de expertise van

Gennep organiseert het groenbeheer steeds meer resultaat gestuurd, afgestemd op de doelen (o.a. Global Goals) waaraan openbaar groen een bijdrage levert. Technische eisen zijn daarbij een hulpmiddel om de technische kwaliteit op peil te houden zodat een lange levensduur geborgd is. Andere criteria worden gebruikt om de gewenste ontwikkelingen van specifieke waarden te meten, zoals biodiversiteit en beleving. Zowel de technische kwaliteit als gebruiks- en belevingswaarde en ecologische waarde bepalen of het openbaar groen functioneert en op lange termijn efficiënt in stand gehouden kan worden.

de gevraagde partijen. We vragen hen in de aanbesteding op welke wijze zij ons kunnen helpen bij het realiseren van de doelen, waarbij we op basis van prijs en kwaliteit (doelmatig) het beste aanbod kiezen om ons groen te beheren.

5.2 NATUURLIJK BEHEER

Gennep zet mede vanuit de Global Goals in op het vergroten van de biodiversiteit. Voor diverse beheertypen gebeurt dat op uiteenlopende wijze. Kleine inrichtingskeuzes of een andere aanpak van het beheer integreren we geleidelijk in het beheer. Voor maaibeheer van bermen en het beheer van bosranden en houtwallen is dit onderstaand nader toegelicht.

MAAIBEHEER/BERMEN

De bermen worden nu met een frequent maaibeheer onderhouden, waardoor naast de wegen kort gemaaid gras aanwezig is. De soortenrijkdom is beperkt. Door het maaibeheer van deze bermen ecologisch aan te pakken verandert het monotone beeld van de bermen in een afwisselende graslandvegetatie met kruiden. Deze verandering biedt veel kansen voor vlinders, insecten en andere soorten, wat de biodiversiteit van het gebied ten goede komt. Daarnaast zijn bloemige bermen aantrekkelijker voor de automobilist en recreant.

We kiezen voor ecologisch maaibeheer omdat dit de biodiversiteit, de overlevingskans van insecten en de belevingswaarde van bermen vergroot. We creëren een zo groot mogelijke diversiteit aan plant- en diersoorten, variatie en structuur in de vegetatie en verbindingzones. Een hogere biodiversiteit leidt tot meer soorten met meer niches met als gevolg een stabiel ecosysteem waardoor een natuurlijke bestrijding van plaagsoorten (waaronder die van de eikenprocessierups) groter is. Tijdens het maaibeheer is de maaiperiode flexibel en wordt gekeken naar zaadafzetting van soorten zodat de natuurlijke vegetatie zich ontwikkelt.

Binnen de bebouwde kom zoeken we naar locaties die meerwaarde kunnen bieden door extensiever beheer of verruigde hoekjes te houden. Zo zijn gazons één van de beheergroepen die geschikt kunnen zijn voor extensiever beheer (vrij grote oppervlakte van 174.676m²). Dit kan bijvoorbeeld door delen van gazons gefaseerd te maaien, waardoor de vegetatie meer divers wordt.

Ecologisch beheer heeft verschillende voordelen voor flora en fauna. Zo kunnen ecologisch beheerde bermen belangrijke verbindingzones vormen tussen leefgebieden van soorten. Deze groene linten in het landschap stimuleren de migratie van dieren en planten. Ook kunnen ecologisch beheerde bermen en grasvelden fungeren als voedselgebied, schuil- en overwintergebied en/of voortplantingsgebied voor insecten/vogels en zoogdieren.

BEHEER BOSRANDEN EN HOUTWALLEN

De gemeente Gennep heeft binnen de bebouwde kom een flink aantal “kleine houtopstanden” of bosranden. In 2018 is besloten om die actiever te gaan beheren, vanwege een onderhoudsachterstand. Hiervoor is inmiddels een separaat beheerplan en een meerjarenplanning opgesteld. Het opgesteld beheerplan ‘kleine houtopstanden’ beschrijft per houtopstand het te bereiken eindbeeld met oog voor ecologische waarden. Dit is leidend bij de beheeringrepen.

Bas van Nieuwland - Zicht op Ottersum vanaf de Niersdijk

We voorkomen klachten door een omschakeling te maken van reactief beheer naar proactief cyclisch beheer. Tevens nemen de beheerkosten op termijn af doordat minder “zware” ingrepen noodzakelijk zijn. De gemeente heeft als doel om achterstallige onderhoud van kleine houtopstanden in de komende 10 jaar weg te werken.

Mooie, functionerende dorpsbosjes, het borgen van boomveiligheid, stabiliteit van de houtopstanden én het voorkomen van overlast zijn de hoofddoelen van het dagelijks beheer. Door een boom de ruimte te geven die deze nodig heeft, wordt de vitaliteit verbeterd, wordt zelfdunning of dood-hout-vorming verminderd en zal het aantal uit te voeren boomveiligheidsmaatregelen structureel dalen.

De boomveiligheidscontroles (VTA) combineren we met het bleswerk. Om handen en voeten te geven aan de zorgplicht (zie par. 5.4) wordt er binnen de kleine houtopstanden gewerkt volgens het Praktijkadvies Boomveiligheid in Bos en Natuur van de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE).

Aangezien de kleine houtopstanden voornamelijk zijn gesitueerd in de bebouwde omgeving, is communicatie over het uitvoeren van beheermaatregelen van groot belang. Doel is om ervoor de zorgen dat er draagvlak is voor de uit te voeren maatregelen bij de omwonenden. Het streven hierbij is om ze mee te nemen in de visie op bosbeheer op een hoger schaalniveau, zonder het zicht te verliezen in keuzes op boomniveau.

Bij het uitvoeren van actief beheer van kleine houtopstanden komt hout vrij. Hoewel de oppervlakten beperkt zijn, kan er periodiek “mooi” hout beschikbaar komen, waarvan het zonde is als het als chips wordt afgevoerd. Het streven is dan ook om lokaal verbindingen te maken met spelers in de houtketen, waardoor het vrijkomende hout zo hoogwaardig mogelijk wordt ingezet.

Door binnen de kaders van veiligheid en gebruik het beheer aan te passen, neemt de waarde voor flora en fauna toe. Het maaibeheer van de bermen en grasvelden en het onderhoud van bosranden en houtwallen zijn actuele voorbeelden waarbij het beheer met oog voor flora en

5.3 PARTICIPATIE EN COMMUNICATIE

Gemeente Gennep is leading en verantwoordelijk voor het beheer van de openbare ruimte binnen de gemeente. Het overgrote deel van het beheer is bij Intos/ Buitenwerk weggezet. In onze communicatie gaan we ons nog meer richten op het uitleggen van de onderhoudswerkzaamheden. Wat doen we wanneer en vooral, waarom nemen we bepaalde maatregelen.

De wijze waarop we participatie bij projecten vorm geven stemmen we af op de omvang en het type maatregel. Soms volstaat een informatieavond waar input geleverd kan worden over voorgenomen maatregelen. In andere situaties stellen we in samenwerking met een klankbordgroep de plannen op die we vervolgens met de inwoners communiceren. We leveren zo maatwerk per project.

De gemeente zoekt naar inspraak van bewoners. Inwoners van de gemeente kunnen hun mening geven over specifieke onderwerpen zoals gedaan is bij het opstellen van dit groenbeleidsplan. Met deze inspraak kan draagvlak gecreëerd worden voor projecten en ideeën geïnitieerd worden vanuit bewoners. Daarnaast kunnen ideeën/voorstellen van bewoners bijdragen aan een goed beheer voor de gemeente, en andersom informatie vanaf de gemeente voor meer begrip bij bewoners.

In onze communicatie gaan we ons nog meer richten op het uitleggen van de onderhoudswerkzaamheden. Wat doen we wanneer en vooral, waarom nemen we bepaalde maatregelen. Gennep betreft op die manier inwoners bij de inrichting en het onderhoud van het openbaar groen.

5.4 BOOMONDERHOUD

Bij het bereiken en behouden van een gezond en duurzaam bomenbestand speelt beheer en beleid een cruciale rol. Wanneer een boom onvoldoende of op een verkeerde manier wordt beheerd, kan dit grote toekomstige gevolgen hebben voor het behoud en de aanvullende waarde die deze kan vervullen. Ook kunnen inwoners hinder gaan ondervinden van de boom. Het gemeentelijk boomonderhoud is gericht op het duurzaam in stand houden van een veilig en toekomstbestendig bomenbestand. Behoud van bomen staat voorop, alleen als blijkt dat bomen (ook na onderhoud) niet veilig in stand te houden zijn kan besloten worden bomen te verwijderen.

ZORGPLICHT

De zorgplicht houdt in dat iedere boomeigenaar zorg moet dragen aan bomen door middel van periodieke controle en onderhoud. De gemeente heeft als eigenaar/beheerder van haar bomen de plicht om schade door nalatige zorg aan bomen te voorkomen. Dit betekent dat de gemeente aansprakelijk kan zijn wanneer schade of letsel ontstaat door (verwijtbaar) onvoldoende zorg voor de boom. Deze aansprakelijkheid vervalt wanneer de gemeente de zorgplicht heeft vervuld en dit op basis van registratie kan aantonen.

In de rechtspraak wordt onderscheid gemaakt tussen drie typen zorgplicht bij bomen:

Algemene zorgplicht	Betreft het regulier noodzakelijke onderhoud en een periodieke controle op zichtbare gebreken.
Verhoogde zorgplicht	Bomen met een verhoogde kans op gebreken/risicovorming dienen met een verhoogde regelmaat (jaarlijks) gecontroleerd te worden.
Onderzoeksplicht	Als de aard/omvang van het gebrek niet geheel duidelijk is moet met een aanvullend onderzoek het risico vastgesteld worden. Zo nodig moeten bijzondere maatregelen genomen worden om de onveiligheid weg te nemen.

De beheerder van de gemeente is verplicht zorgvuldig onderhoud aan het boombestand uit te laten voeren. Ook moet het onderhoud goed worden geregistreerd om nalatigheid bij schade uit te kunnen sluiten. Het aantonen van regelmatige controle (en onderhoud) op eventuele gebreken is hierin belangrijk. In gemeente Gennep worden de controlemomenten en boomgegevens opgeslagen in het beheerprogramma Kikker.

AANPAK BOOMONDERHOUD GENNEP

De gemeente Gennep is eigenaar en beheerder van de bomen in de openbare ruimte. De gemeente heeft dan ook de zorgplicht voor deze bomen. Ieder jaar wordt een deel van de gemeentelijke bomen gesnoeid en vindt een visuele controle volgens de VTA-methodiek plaats (uitgevoerd door een gekwalificeerde boomveiligheidscontroleur).

De visuele boomveiligheidscontrole middels de VTA-methode gaat ervan uit dat een boom in constante spanning groeit en zichzelf in evenwicht houdt. Visueel wordt de boom op conditie gecontroleerd en op biologische- en/of mechanische defecten die erop (kunnen) duiden dat de boom een gevaar voor de gebruiksomgeving is. Indien de boom gezond is en geen gebreken vertoont wordt deze weergegeven als een veilige boom zonder gebreken.

Indien gebreken zijn geconstateerd kan het een kleine ingreep betreffen als zijnde afgestorven takken verwijderen. Bij aantastingen van (houtrot)schimmels kan een nader technisch onderzoek worden aanbevolen. Aan de hand van de visuele boomveiligheidscontrole of nader technisch onderzoek kan in het ergste geval geadviseerd worden de boom te vellen/rooien. Met een periodieke controle van de bomen en het verhelpen van de defecten voldoet de gemeente als boomeigenaar aan de zorgplicht.

Daarom:

- Voert de gemeente regelmatige boomveiligheidscontroles uit met gecertificeerde boomveiligheidscontroleurs. Ieder jaar wordt standaard ca. 25% van de bomen hierin meegenomen, zodat alle bomen iedere 4 jaar worden gecontroleerd.
- Pleegt de gemeente onderhoud waar dit nodig is.

De controle van attentiebomen (bomen met een verhoogde kans op risicovorming) vindt nog niet jaarlijks plaats. Dit is wel noodzakelijk om ongewenste risico's te voorkomen.

Voor de bosstroken/bosranden in de bebouwde kom is een separaat plan opgesteld, met een eigen meerjarenplanning. Voor het onderhoud aan deze bosranden wordt een aannemer ingeschakeld die aangeeft welke bomen plaats moeten maken voor de overblijvers. Redenen om een boom weg te halen kunnen zijn: de veiligheid, of de overlast die een boom veroorzaakt richting particuliere percelen, of om te sturen in de bos-ontwikkeling. De VTA-methodiek wordt ook hier toegepast om de veiligheid te borgen.

BEHOUD BOMEN

Het boombeheer is gericht op het volledig laten uitgroeien van bomen, die vervolgens jarenlang een waardevolle bijdrage leveren aan de uitstraling van Gennepe en op diverse andere vlakken van waarde zijn. De openbare ruimte is echter constant aan verandering onderhevig, waardoor externe factoren invloed hebben op het (veilig) behouden van bomen. Als bomen op de locatie staan van een (bouw)project of wegreconstructie, is het uitgangspunt bomen in het ontwerp op te nemen (zie bijlage). We behouden bomen waarbij de inspanningen voor het behoud opwegen tegen de maatschappelijke en economische waarde van de boom. De technische haalbaarheid van het behoud is daarbij ook leidend. Als dit vanuit bijvoorbeeld veiligheidsoogpunt niet anders kan, vindt compensatie plaats. Inwoners informeren we hierover. We leggen uit wat we doen en waarom we dat doen.

Boomonderhoud is gericht op een duurzaam en toekomstbestendig bomenbestand. Door controles en snoei voldoet Gennepe aan haar zorgplicht. Tevens realiseren we daarmee een bomenbestand dat op lange termijn een waardevolle bijdrage levert aan de gemeente Gennepe.

5.5 PLAAGOVERLAST EN BESTRIJDING

Klimaatverandering brengt een verschuiving van voorkomende dier- en plantensoorten met zich mee. Denk hierbij aan invasieve plant- en diersoorten die zich hier vestigen en waarvan de inwoners hinder ondervinden, zoals bijvoorbeeld de eikenprocessierups. Daarnaast vestigen zich uitheemse soorten in ons land, vaak door import van producten, die het ecosysteem kunnen verstoren. Hoewel vestiging van invasieve (exotische) soorten niet te voorzien is, wordt er toch een standpunt aangenomen hoe hiermee om te gaan. Zo kan bij constatering snel geschakeld worden.

Voor plaagbestrijding wil de gemeente Gennep geen chemische bestrijdingsmiddelen gebruiken. Ook is het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen, zoals Round-up, in de openbare ruimte sinds 1 november 2017 bij de wet verboden. Gemeenten gebruiken vaak alternatieve bestrijdingsmethoden zoals thermische bestrijding en borstelen om overlast op korte termijn te voorkomen. Op lange termijn zet Gennep in op structurele oplossingen, bijvoorbeeld door natuurlijke bestrijding. Zo streeft de gemeente Gennep naar een toename van natuurlijke vijanden die plagen zoals de eikenprocessierups in bedwang proberen te houden. Er zijn verschillende manieren om natuurlijke vijanden van bijvoorbeeld de eikenprocessierups te lokken:

- Het toevoegen van beplanting die de vogels aantrekt, bijvoorbeeld door het toevoegen van solitaire heesters, en een mix van bomen en het toevoegen van kruiden in de berm.
- Het aanbrengen van nestkasten voor vogels en vleermuizen.
- Het vergroten van de biodiversiteit door het inzaaien van kruiden- en bloemrijke bermen.
- Het stimuleren van groene en biodiversiteitsrijke voor- en achtertuinen bij de inwoners.
- In het Actieplan Eikenprocessierups dat in samenwerking met IKL is opgesteld, zijn mogelijke maatregelen nader uitgewerkt.

Invasieve exoten zijn plant- en diersoorten die hier van oorsprong niet voorkomen en daardoor schadelijk zijn voor de natuur. Deze soorten verdringen inheemse soorten. Slechts een klein deel van de uitheemse soorten is op die manier schadelijk, maar de soorten die dat wel zijn kunnen voor grote problemen zorgen. Invasieve exoten worden beheerst volgens de landelijke richtlijnen van de NVWA (Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit):

- We planten geen (potentieel) invasieve soorten aan.

- Bij het maaien van bermen worden de delen waar invasieve exoten staan niet mee gemaaid.
- Bij opdrachten die leiden tot grondverzet wordt erop gelet dat de grond vrij is van zaden en plantendelen van invasieve exoten. Dit geldt met name voor soorten als de duizendknopen.
- Voor het bestrijden van invasieve exoten worden gespecialiseerde bedrijven ingeschakeld.
- Groenafval met (plantendelen van) invasieve exoten wordt door gespecialiseerde bedrijven afgevoerd en verwerkt.

Gennep zet in op het pro-actief beheersen van plagen, bijvoorbeeld door het vergroten van de diversiteit. Indien zich toch ongewenste situaties voordoen, stemmen we het beheer daarop af.

5.6 CIRCULAIR BEHEER, HERGEBRUIK MATERIALEN

De gemeente Gennep streeft naar zo min mogelijk afval vanuit het groenbeheer. Doel is reststromen die vrijkomen zoveel mogelijk lokaal en hoogwaardig te hergebruiken.

We onderzoeken de mogelijkheden voor toepassing van circulair beheer in de gemeente Gennep om het groenbeheer en -onderhoud te verduurzamen. Bij circulair beheer wordt de biomassa (biologisch afbreekbare materialen, zoals snoeisel of hout) die vrijkomt bij het beheer behandeld als waardevolle grondstof voor diverse toepassingen. Het ontstaan van afval en het gebruik van hulpbronnen wordt tot een minimum beperkt. Voor veel materialen bestaan mogelijkheden tot hergebruik.

Maaisel kan worden toegepast voor de ontwikkeling van biobased producten, zoals bioafbreekbare plastics. Ook kan dit maaisel worden ingezet voor het opwekken van warmte (biomeilers) of worden afgestaan aan lokale agrariërs. Zij kunnen het maaisel dan zelf verwerken volgens de methode van composteren of Bokashi, of ze kunnen het maaisel inzetten als veevoer.

Houtige reststromen na snoei kunnen worden ingezet bij het realiseren van takkenhopen of -rillen, om zo (erf)afscheidings te creëren of schuilplaats te bieden aan flora en fauna. Voor hout dat vrijkomt bij de onderhoudsronde aan de bosjes in Gennep wordt een goede bestemming gezocht, zoals toepassing van dit hout voor bankjes langs de Maas en restauratie van een molen. Tevens bekijken we nu concreet de mogelijkheden om van Maasheggen-snoeisel een biomeiler te maken voor warmte.

Wanneer kwalitatief goed plantgoed met zorg uit de grond wordt gehaald, bij bijvoorbeeld een herinrichting, kan dit plantgoed op een andere locatie worden hergebruikt. Dit geldt zowel voor planten als bomen. Als er niet direct plaats is om de verwijderde planten her te gebruiken, kan een zogenoemde planten- of bomenbank uitkomst bieden. De beplanting wordt dan tijdelijk aangeplant op een stuk grond, waar zij verder kan groeien tot herplant (in openbare of private ruimte) mogelijk is. Als er geen grond beschikbaar is voor een planten- of bomenbank kan ook worden georganiseerd dat inwoners het plantgoed ophalen voor gebruik in eigen tuin.

Het toepassen van circulair beheer alleen is niet voldoende om een compleet circulair systeem te bereiken. Hiervoor moeten er ook duurzame inrichtingstechnieken worden toegepast, welke afvalstromen en de noodzaak tot het plegen van beheersingrepen beperken. Denk bijvoorbeeld aan

het aanplanten van heesters op enige afstand van paden, met een strook grazige vegetatie ertussen. Zo hoeven deze heesters in principe niet te worden gesnoeid, waardoor er ook geen snoeiafval vrijkomt. In het ontwerp moet worden getracht de noodzaak tot beheer te beperken. Dit maakt kennis van beheer onmisbaar in het ontwerpproces en maakt een nauwe samenwerking tussen de ontwerp- en beheerdisciplines van groot belang.

Duurzame doelstellingen vragen om een goede afweging hoe om te gaan met reststromen. Groene restromen bieden mogelijkheden voor hergebruik en het realiseren van duurzame doelen.

6 Begroting

In dit groenbeleidsplan zijn vanuit thema's als klimaatadaptatie en biodiversiteit doelen gesteld aan het groenbeheer. Groen levert een belangrijke bijdrage aan het realiseren van deze doelstellingen, het staat echter niet op zich. Ook betreffende de financiën staat groen niet op zich, maar zijn budgetten voor beheer en onderhoud daar wel specifiek voor bestemd. Daarnaast is groen in (her)inrichtingsprojecten onderdeel van het integrale plan. Onderstaand gaan we in op de invloed van het beleid op de benodigde middelen.

Veel stappen die we zetten voor het groen in Gennep vinden plaats binnen de lopende werkzaamheden en projecten. Door beheer doelmatiger vorm te geven of prioriteiten te stellen in de te behalen doelen realiseren we met de beschikbare middelen meerwaarde. Ook in ruimtelijke projecten is groen een belangrijk aspect waarbij we binnen het project inzetten op behoud en het vergroten van kwantiteit en kwaliteit op basis van het beschikbare budget.

Toename van het areaal heeft invloed op de beheerinspanning. Bijvoorbeeld in het kader van het aanplanten van extra bomen of het realiseren van een nieuwbouwwijk met een aandeel openbaar groen. Een toename van het aantal straat- en parkbomen heeft daarbij een grotere impact op de beheerkosten dan een toename van het aantal bomen in bosschages. De afweging om het groenareaal uit te breiden, en de beheerspecificaties van dat groen zijn, naast de waarden voor onder andere beleving en biodiversiteit, daarmee ook een financiële afweging op de langere termijn. Dit geldt ook voor de inrichtingskeuzes van groen in bijvoorbeeld nieuwbouwwijken, dat na overdracht opgenomen wordt in het regulier beheer. Areaaluitbreidingen nemen we jaarlijks mee in de begroting.

De werkwijze voor het beheer zetten we voort. Aandachtspunt is de beoordeling van attentiebomen (par. 5.4). Om de veiligheid van het bomenbestand te garanderen en bomen zo lang mogelijk in stand te kunnen houden zetten we daar extra op in.

Voor projecten specifiek gericht op het groen in Gennep zetten we allereerst in op realisatie vanuit de beschikbare middelen. Wanneer het niet mogelijk blijkt met deze middelen de gewenste doelen te behalen en projecten te realiseren, wordt hier separaat budget voor aangevraagd.

